

TRIBUNA

La protesta atacada pels quatre costats

Aida Guillén Lanzarote

Directora Gerent de l'Institut de Drets Humans de Catalunya i membre del col·lectiu Pau a Pams

La crisi i les mesures d'austericidi impulsades des dels nostres diferents governs (europeu, estatal i autonòmics) han suposat una retallada sense precedents de les nostres polítiques socials i per tant un retrocés en el gaudi efectiu de diversos drets econòmics, socials i culturals, com són el treball, la sanitat i l'educació. Aquestes retallades es contesten, dia sí i dia també, al carrer. Manifestacions, concentracions, ocupacions d'espais públics, assemblees ciutadanes... segons va afirmar el Director General de la Policia, Ignacio Cosidó, en la seva última compareixença en el Congrés espanyol, es calculen gairebé 100 protestes diàries des de 2012.

I quina és la resposta davant d'aquest descontentament social manifestat al carrer? L'atac. Però no l'atac frontal, sinó l'atac dirigit, fins i tot sembla coordinat, des de quatre flancs.

La protesta, el dissens, no està recollida com a dret humà autònom. Tanmateix, sí que ho estan altres aspectes que la configuren, com són el dret de manifestació, el dret de reunió i la llibertat d'expressió. Aquests drets, que es consideren estretament vinculats a la formació d'una societat democràtica, perquè són imprescindibles per a la seva construcció, són els que es troben, i ho diem sense por d'exagerar, assetjats per un atac persistent i sostingut que els arriba, ens arriba, des de quatre flancs, des de quatre poders: l'executiu, el legislatiu, el judicial i el mediàtic.

“ El principal paper de la policia davant una manifestació o acte de protesta ha de ser la protecció dels manifestants i del seu dret a reivindicar o expressar les seves opinions ”

Des del poder executiu assistim a un ús i abús de la violència i la força per part dels cossos de seguretat que ja no pot considerar-se anecdòtica ni puntual. Hi ha massa casos de càrregues policials violentes (el qualificatiu potser sobra, no sé si existeixen les càrregues policials noviolentes), desplegaments de cossos anti-avalots desproporcionats i provocadors (i aquí sí que sé segur que em sobren els qualificatius) i directrius de responsables polítics amb l'objectiu d'acovardir i desincentivar la mobilització social amb arguments de falta de seguretat ciutadana associada gairebé en exclusiva a la protecció de béns materials.

No hem d'oblidar que el principal paper de la policia davant d'una manifestació o acte de protesta és la protecció dels manifestants i del seu dret a reivindicar o expressar les seves opinions. Tanmateix, amb la justificació de la crema de contenidors o la destrossa de sucursals bancàries, les forces de seguretat anteposen la protecció d'aquests béns a la integritat física de les persones. Davant d'un acte delictiu la policia ha d'actuar i intentar detenir els responsables. D'aquí a abusar de la força i posar en perill aquesta integritat física, com ha estat denunciat per diversos mecanismes internacionals de protecció dels drets humans, hi ha un abisme que hem decidit saltar.

El govern sembla haver oblidat que com a garant dels drets humans és la seva obligació respectar, protegir i garantir aquests drets. És a dir, l'estat no pot violar drets humans (respecte), ha de posar les condicions adequades per poder gaudir-los (protecció) i ha d'establir el sistema adequat de reparació quan no pugui evitar una vulneració (garantia). El respecte, la protecció i la garantia del dret de reunió i de la llibertat d'expressió es troben en un lloc privilegiat, per la seva fonamentalitat constitucional. Tanmateix, aquesta especial protecció que els ofereix la Constitució no sembla ser suficient, ja que el legislatiu també ha decidit atacar.

La recent aprovació de la Llei de seguretat privada, la reforma del Codi Penal i l'intent de reforma de la Llei de seguretat ciutadana, són només tres exemples de l'ofensiva normativa destinada a intentar silenciar i criminalitzar la protesta. D'una banda, s'augmenten els tipus penals associats clarament amb accions de protesta o de reivindicació; d'una altra, es concedeixen més poders i més discrecionalitat a les forces de seguretat, fins i tot privatitzant-ne algunes de les seves funcions amb el que això suposa pel que fa a la pèrdua de control públic i de rendició de comptes.

I davant les vulneracions de drets, quan s'haurien d'activar les garanties secundàries, aquestes contribueixen, en general, a augmentar el cercle de la impunitat. Les al·legacions de maltractaments i tortures per part de les forces de seguretat durant actes de protesta han tingut una vida judicial bastant curta fins avui. La falta d'investigació profunda, la presumpció de veracitat de l'autoritat i la inclusió de taxes judicials, són alguns dels aspectes que porten, en la majoria dels casos, a la no presentació de demanda o al sobreseïment de la mateixa en les primeres fases judicials.

Tot i això, hi ha excepcions i s'han produït diverses sentències condemnatòries davant d'actuacions policials abusives i desproporcionades. Apareix en aquest punt, tanmateix, la figura de l'indult atorgat per l'executiu, que ens acaba de tancar aquest cercle d'impunitat a què fèiem referència. Són massa les ocasions en les quals es produeixen indults per aquest tipus de delictes, indults que només serveixen per donar el missatge, equivocadament des del nostre punt de vista, que aquestes sentències condemnatòries són, tranquils, només un error que es pot solucionar.

“ La Llei de seguretat privada, la reforma del Codi Penal i l'intent de reforma de la Llei de seguretat ciutadana són només tres exemples de l'ofensiva normativa destinada a intentar silenciar i criminalitzar la protesta ”

Com a societat democràtica no podem permetre'ns aquest clima de por davant la protesta ni aquest cercle d'impunitat. Però ho permetem. I ho fem, entre altres coses, perquè el quart atac, el mediàtic, és continu i sistemàtic. Des dels mitjans de comunicació convencionals assistim a la propagació d'un discurs únic sobre la protesta que identifica el manifestant com a violent, desposseint-lo immediatament d'humanitat i, per tant, aplanant el camí de la justificació de la seva repressió, fins i tot violenta si és necessari.

La construcció de l'imaginari social sobre el concepte de seguretat és una tasca conjunta davant de la qual els mitjans de comunicació tenen molt a dir i a aportar. Definir la seguretat exclusivament com a ordre públic sense tenir en compte altres dimensions, com l'econòmica, la social o la política, ajuda a legitimar l'ús de la violència contra aquells que exigeixen un ordre social diferent més segur, amb treball, educació, sanitat i un ús variat de l'espai públic, també reivindicatiu.

En aquest punt apareixen algunes fonts d'informació alternatives, fonts encara minoritàries però indubtablement en expansió. I un exemple clar de la importància de la funció social dels mitjans de comunicació la tenim en l'intent de control i censura que aquestes fonts alternatives comencen a sofrir per part de l'estat.

La defensa davant tots aquests atacs passa, segons el nostre punt de vista, per l'enfortiment de la societat civil, per la conscienciació clara i explícita sobre els drets que com a ciutadania tenim, per la recerca de suports internacionals a través dels mecanismes de protecció dels drets humans i per un canvi en la manera de fer política que recuperi el respecte, la protecció i la garantia d'aquests drets com la seva principal prioritat.

Fotografia : Ivan Bandura / CC BY / Desaturada. - *Antidisturbis a una manifestació.* -

© Generalitat de Catalunya